

2.2 LÍNIES PROGRAMÀTIQUES DE LA POLÍTICA EDUCATIVA DE LA UNIÓ EUROPEA

En aquest apartat presentem una síntesi de les línies programàtiques posades en marxa per la política educativa de la Unió Europea.

La Política Educativa de la UE, ha de tenir en compte temes com: la identitat nacional i supranacional que s'esdevé com a resultat de l'annexió dels diferents Estats membres de la UE, la convivència plural que aquesta ocasiona a partir de la lliure circulació de treballadors i d'estudiants per la UE, el concepte de frontera, ara eliminat, que entre els Estats membres no s'estableixen fronteres físiques (queden per contra les barreres ideològiques i mentals dels ciutadans), o la identitat espacial i geogràfica, fruit també de la Unió dels Estats membres.

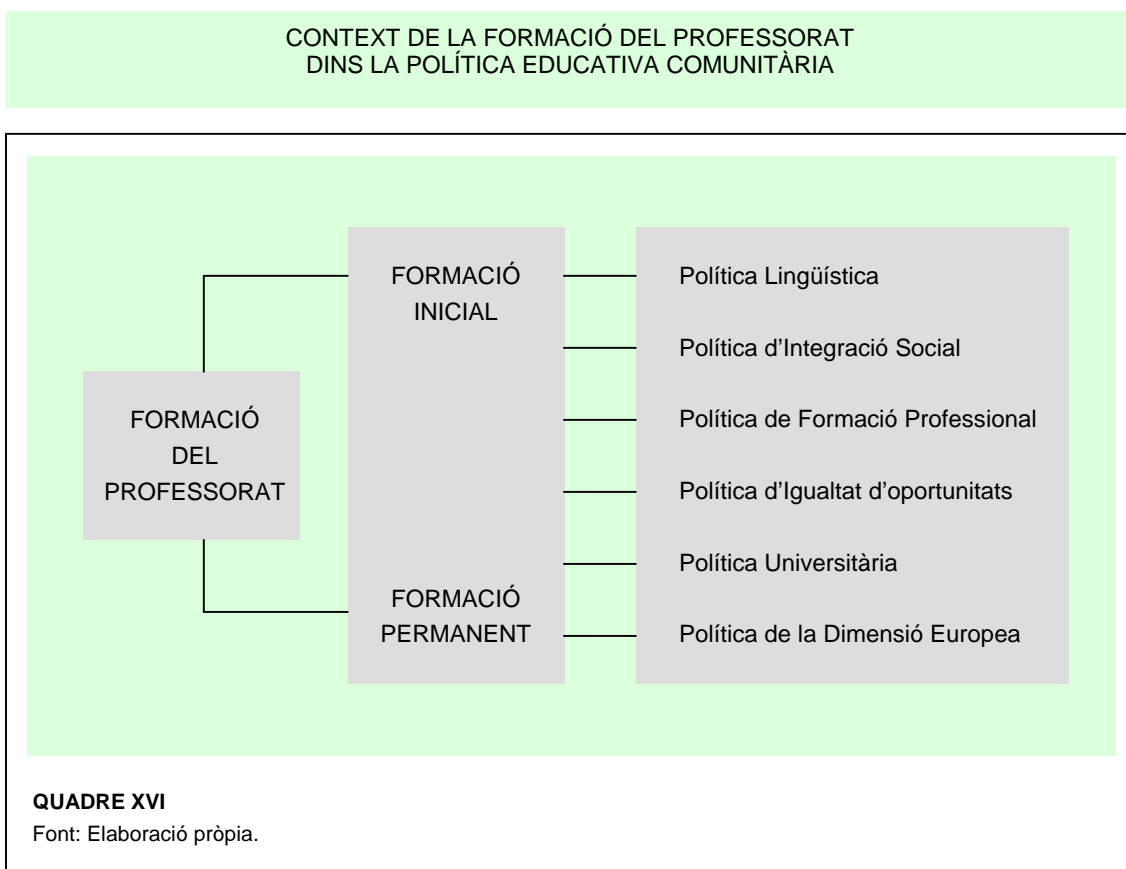
Aquests aspectes potencien un context vers una política educativa.

“Els principis fonamentals sobre els quals es basa l'orientació educativa comuna són la mútua confiança i la participació. A nivell més concret direm que es respecta la rica diversitat que en matèria educativa ofereixen els Estats membres, amb la llarga tradició de funcionament dels seus respectius sistemes educatius; això implica ampliar aquest respecte al tema lingüístic i cultural, per aquest motiu en principi, només es pretén en matèria educativa, multiplicar les concertacions o els punts comuns per així evitar endavant divergències inútils que obstaculitzin la circulació de persones i idees. D'aquesta forma, les accions de la UE en matèria d'educació mostra un caràcter subsidiari en tant que la seva pretenció és simplement actuar com element coordinador, ja que sempre ha de tenir en compte les competències i responsabilitats de les autoritats pròpies de cada país (Anele, 1994).”⁷²

---

⁷² COLOM, ANTONI J. i DOMÍNGUEZ, EMILIA (1997). *Introducción a la política de la educación*. Barcelona: Editorial Ariel Educación. Pàg. 174

La política sobre la formació del professorat:

LA FORMACIÓ DEL PROFESSORAT

Des del Tractat de la Unió Europea i el d'Amsterdam, la Comunitat ja estableix diversos objectius per contribuir al desenvolupament de la qualitat educativa i la creació d'una política de formació professional que reforci i complementi les accions dels Països membres.

L'educació i la formació professional són les dues grans prioritats a les que la Comissió vol dedicar un esforç d'inversió que permeti desenvolupar les qualificacions, la creativitat i facilitar l'adaptació de les persones. En aquest sentit, destacarem algunes iniciatives importants:

El Consell el 7 de maig de 1990 crea la **Fundació Europea de Formació** que té com a objectiu fomentar la cooperació eficaç entre la Comunitat i els països destinataris en l'àrea de formació professional; té personalitat jurídica i és un organisme sense ànim de lucre.

FUNDACIÓ EUROPEA DE FORMACIÓ

Ha de:

- “col·laborar en la definició de les necessitats i prioritats de formació mitjançant l'execució de mesures d'assistència tècnica;
- proporcionar a totes les parts interessades informació sobre les iniciatives actuals i les necessitats futures, així com un marc que permeti canalitzar les ofertes d'ajuda;
- analitzar les possibilitats de realitzar empreses conjuntes d'assistència en el camp de la formació;
- finançar l'estudi i l'elaboració de projectes pilot;
- aplicar, a petició de la Comissió o dels països destinataris, programes en l'àmbit de la formació professional acordats entre la Comissió i un o diversos països destinataris en el marc de la política comunitària d'assistència a aquests països;
- en col·laboració amb la Comissió, ajudar en la supervisió i avaluació de l'eficàcia global de l'assistència proporcionada als països destinataris en matèria de formació;
- difondre la informació i fomentar l'intercanvi d'experiències mitjançant publicacions, reunions i altres mitjans apropiats.”⁷³

---

⁷³ <http://europa.eu.int>

ALTRES ACCIONS PUNTUALS

- El novembre de 1995, la Comissió va adoptar el *Llibre Blanc "Ensenyar i aprendre, vers la societat del coneixement"*, en el qual es proposen diverses vies d'actuació per afrontar els nous reptes del segle XXI en matèria d'educació i formació. El 29 de maig de 1997, la Comissió va adoptar una comunicació en la qual va presentar les seves iniciatives arrel de l'adopció del Llibre blanc. Una de les iniciatives destacades és la creació de col·legis de "segona oportunitat" per reintegrar als joves que han abandonat el sistema educatiu sense una formació bàsica, oferint-los-hi un ventall de possibilitats de formació adaptades a les seves necessitats individuals. Aquest projecte s'està desenvolupant amb els ministeris nacionals competents.
- El 2 d'octubre de 1996, després del Consell d'Europa de Florència del mes de juny del mateix any, la Comissió va adoptar un pla d'acció per afavorir la difusió de les tecnologies de la informació a les escoles. Una activitat concreta va ser la celebració des de 1997 de la "Setmana Netd'ys Europe" per promoure la utilització de les noves tecnologies i nous mitjans de comunicació en els àmbits educatius i culturals.
- La Comissió també ha tingut i té com a tasca recopilar les dificultats de tot tipus que tenen els agents de l'ensenyança i els joves quan volen desplaçar-se dins de la Comunitat. En el document "*Llibre verd sobre els obstacles a la mobilitat transnacional*" (1996) s'ofereixen diverses vies per eliminar les barreres, ja siguin administratives o jurídiques, socioeconòmiques, lingüístiques o simplement pràctiques.
- Per suprimir els obstacles per la mobilitat, el Parlament Europeu va proposar la creació d'una targeta d'estudiant per tal de facilitar les estades dels mateixos en els països de la UE.
- Des de 1997 el conjunt de programes comunitaris que fan referència a l'educació, la formació i joventut reben un nou impuls i progressivament s'obre a països de l'Europa Central (Hongria, República Txeca i Rumania) i Xipre, més tard a Polònia, Eslovènia i Letònia, Estònia i Lituània.
- També en el sector de la formació, l'any 1999 el Consell va adoptar una decisió, prèvia proposta de la Comissió, fent referència a la promoció d'itineraris europeus de formació en alternança, inclòs l'aprenentatge, per la qual cosa es crea a partir de 2000, un nou document comunitari "*Europass-Formació*", document acreditatiu de l'itinerari europeu de formació que l'estudiant hagi seguit.

En tots els estudis de la Comissió sobre la millora de la capacitat d'integració professional dels treballadors europeus, s'insisteix en l'educació i la formació dels joves, però també en l'aprenentatge al llarg de la vida, tots ells seran les eines per lluitar contra l'exclusió social.

Les futures accions comunitàries en l'àmbit de l'educació, la formació i la joventut, proposades per la Comissió pel període 2000-2006 s'orienten en la construcció d'un espai educatiu obert i dinàmic que ofereixi als ciutadans els mitjans necessaris per actualitzar permanentment els seus coneixements i desenvolupar la seva aptitud pel treball i que serveixi de marc al procés d'enriquiment de la ciutadania europea.

- El 8 de desembre de 1999 la Comissió va adoptar la Comunicació *“eEuropa-Una societat de la informació per a tots”*. Entre els seus objectius cal destacar el d'obrir les portes dels col·legis i les universitats a l'era digital i a l'extensió d'Internet perquè els joves puguin accedir a la societat de la informació. Posteriorment l'informe de la Comissió *“Concebre l'educació del futur - Promoure la innovació amb les noves tecnologies”* amplia la reflexió sobre les decisions que caldrà prendre en el camp de l'educació davant de la revolució de les noves tecnologies.
- El 24 de maig de 2000, després de la reunió ministerial i el Consell Europeu de Lisboa de 23 i 24 de març de 2000, la Comissió va presentar la Comunicació *“e-Learning – Concebre l'educació del futur”*. Es defineix una estratègia i objectius en l'àmbit de l'educació i la formació per preparar la població per una societat de la informació. Les iniciatives van dirigides a totes les edats i tots els sectors de la societat amb tres objectius principals :

OBJECTIUS

« E-LEARNING – CONCEBRE L'EDUCACIÓ DEL FUTUR »

- *“millorar la infraestructura: invertir en equips de la nova tecnologia, sobretot a escoles, per facilitar l'accés als instruments necessaris per a tots, especialment Internet;*
- *augmentar el nivell de coneixements de la població, en particular mitjançant iniciatives de formació adequades per a tots amb la finalitat que tot sector de la societat pugui participar activament en la societat del coneixement;*
- *adaptar els sistemes d'educació i de formació a la societat del coneixement per facilitar l'adquisició dels nous coneixements necessaris.”*⁷⁴

⁷⁴ <http://europa.eu.int>

Les orientacions de les futures accions comunitàries en matèria d'educació, formació i joventut volen convertir les « polítiques del coneixement » (innovació, investigació, educació, formació) en un dels quatre eixos fonamentals de les polítiques internes de la Unió, tal i com es va proposar en l'Agenda 2000, així com millorar els coneixements i les competències de tots els ciutadans europeus amb la finalitat de fomentar el treball.

En Francesc Pedró en la seva obra "Les grans tendències de les polítiques educatives a Europa" (1997), presenta el significat de dos paradigmes vers les polítiques educatives europees:

El paradigma **responsiveness**: *"la descentralització, la participació social en el govern dels sistemes educatius, l'obertura als agents econòmics i, en darrer lloc, l'autonomia dels centres escolars. Totes quatre línies, com ja es pot veure intuïtivament, tendeixen a acostar als usuaris, en el sentit més ampli de la paraula, a la presa de decisions relatives als processos i als productes educatius. Això significa ampliar l'espai de què disposen aquests usuaris per a participar o per a regular la tasca que duu a terme l'escola fins a arribar a la màxima autonomia possible."*⁷⁵

(...)

El paradigma **accountability**: *"Portat a les seves últimes conseqüències, el paradigma de la responsiveness implica una gran autonomia i una diversitat en els centres escolars. Així és com s'intenta orientar la qüestió de l'adequació necessària de l'escola al seu entorn. Però, en aquest nou context, cal garantir una supervisió més estreta de la tasca de les escoles i, al capdavall, obtenir una garantia de qualitat. Aquest és el punt de partida per al paradigma de l'**accountability**. En aquest nou paradigma, l'Estat ha de crear un nou repartiment de responsabilitats, en el marc del qual es reservarà, sens dubte, una funció avaluadora, introduirà noves concepcions sobre el que són els serveis públics i adoptarà fórmules per a gestionar-los, que més que noves han de ser considerades estranyes a la cosa pública, perquè han estat fins ara les pròpies i exclusives de la gestió empresarial privada. Com veurem tot seguit, en aquesta mutació hi han confluït diversos factors: des d'una demanda més gran de descentralització i de participació en l'administració i la gestió dels sistemes educatius, tant de la banda de les autoritats locals com, en general, dels integrants principals de la comunitat educativa (professors, famílies i estudiants), fins al canvi de les concepcions de l'Estat i del govern dels sistemes educatius."*⁷⁶

---

⁷⁵ PEDRÓ GARCIA, FRANCESC (1997). *Les grans tendències de les polítiques educatives a Europa*. Barcelona: Edit. Universitat Oberta de Catalunya. Pàg. 13

⁷⁶ Op. Cit. Pàg. 25

Ambdós paradigmes queden reflexats en la Política Educativa de la UE, per una banda hi ha la necessitat de donar autonomia a cada país pel que fa al desenvolupament dels seus sistemes educatius; però també es veu la necessitat d'establir uns marges generals per potenciar la unitat europea a través de l'educació, en definitiva per poder treballar en coordinació i cooperació.

2.2.1 COOPERACIÓ EN EDUCACIÓ ENTRE ELS ESTATS MEMBRES, EEUU I CANADÀ

2.2.1.1 COOPERACIÓ ENTRE ELS ESTATS MEMBRES

Des de 1947 s'ha anat posant en funcionament una progressiva cooperació comunitària, d'aquesta forma el primer programa d'acció va ser aprovat l'any 1976 pel Consell i els ministres europeus d'Educació.

A partir de 1992 la cooperació entre el Països membres ha anat encaminada a desenvolupar una Europa de qualitat potenciant la formació, ha d'afavorir la millora dels sistemes educatius i la cooperació i ha de promoure els valors democràtics comuns fent comprendre les característiques multiculturals de la Comunitat.

A partir del Consell Europeu de Lisboa, el març de 2000 la política de cooperació en l'àmbit d'educació i formació es ressalta la importància i la necessitat de desenvolupar polítiques coherents en aquests àmbits, tot i que no és possible la "política comuna", sí que hi ha la necessitat d'un "espai educatiu europeu". El Consell Europeu de Barcelona (març 2002) va insistir en aquest desig, subrallant que l'educació és un dels pilars del model social europeu i que els sistemes europeus haurán de convertir-se el 2010 en una "referència de qualitat a nivell mundial". En tots aquests aspectes es té en compte ja l'ampliació de la UE.

La UE pot oferir als Estats membres:

- cooperació multinacional en les polítiques d'educació, formació i joventut;
- sistemes d'intercanvi i oportunitats d'aprenentatge a l'estranger;
- projectes innovadors d'ensenyança i aprenentatge;
- xarxes de competències acadèmiques i professionals
- una marc per tractar assumptes horitzontals, com les noves tecnologies a l'educació i el reconeixement internacional de les qualificacions;
- una plataforma per consensuar, comparar, establir referències i elaborar polítiques.

Aquesta dimensió europea necessita de la cooperació de tots els Estats membres per contribuir a preservar tots els aspectes positius de la diversitat educativa a Europa.

Una iniciativa més ha estat l'avenç a partir d'una proposta de la Comissió i de les contribucions dels Estats membres, el Consell va aprovar, el 12 de febrer de 2001, "l'Informe sobre els futurs objectius precisos dels sistemes d'educació i de formació"⁷⁷. És un primer document en el qual es defineix un enfoc global i coherent de les polítiques nacionals en l'àmbit de l'educació a nivell comunitari amb tres objectius:

- *"millorar la qualitat dels sistemes d'educació i formació;*
- *facilitar l'accés de tots a l'educació i formació;*
- *obrir els sistemes d'educació i formació al món."*⁷⁸

Al març de 2001, el Consell Europeu d'Estocolm va aprovar l'informe i va sol·licitar la preparació d'un programa de treball detallat, que es va adoptar el 14 de febrer de 2002.

Per a aconseguir una convergència política entre els Estats membres es defineix el "*mètode de cooperació obert*" això permetrà aconseguir determinats objectius comuns.

L'any 1996 s'havia declarat "*Any Internacional de l'Educació Permanent*" per tal de sensibilitzar de la importància de l'educació i formació permanent i establir així estructures de cooperació. A partir d'aquest moment podem dir que s'avança un pas més fins que la Comunicació de la Comissió de 21 de novembre de 2001 que proposa la realització d'un "*Espai Europeu d'Aprenentatge Permanent*", (seria l'aprenentatge al llarg de la vida i compren totes les formes d'educació: formal, informal o no formal) aquest espai ha de permetre el passar amb llibertat d'un entorn d'aprenentatge a un entorn de treball i d'una regió a l'altre o d'un país a l'altre.

Per prioritzar l'actuació d'una estratègia vers l'aprenentatge permanent és necessari valorar l'educació i la formació; reforçar els serveis d'informació, orientació i assessorament; invertir més temps i diners en l'educació i la formació; apropar les ofertes d'aprenentatge als alumnes, posar les competències bàsiques a l'abast de tothom i potenciar la búsqueda de pedagogies innovadores per a professors, formadors i mediadors.

Per altre banda, tots els aspectes referents a l'educació es desenvolupen a través de diversos programes, instruments i xarxes.

---

⁷⁷ Aquest tema està desenvolupat al punt 2.5 d'aquesta Tesi Doctoral.

⁷⁸ <http://europa.eu.int>

És cert que a nivell europeu s'han plantejat moltes dificultats pel que fa a la mobilitat de les persones, això ha fet replantejar alguns aspectes a nivell de cooperació entre els Països membres (alguns d'aquests aspectes ja queden recollits al Projecte de Constitució Europea). Per tal de poder realitzar avenços importants fins al 2005 (any en què les dificultats de mobilitat han d'estar resoltes) la Comissió va proposar les següents accions prioritàries:

- *reforçar la mobilitat professional i el desenvolupament de les competències* (afavorir l'accés de tots els ciutadans a l'educació; animar als estudiants a estudis de matemàtiques, ciències i tecnologies; desenvolupar vincles entre el món educatiu i el món laboral; recompensar a les empreses i entitats públiques que apliquen formació permanent; etc.);
- *millorar la informació i la transparència pel que fa a les possibilitats de treball* (organitzar la informació a Internet sobre mobilitat; desenvolupar el sistema EURES (sistema europeu de búsqueda de treball en línia); fer campanyes d'informació sobre la mobilitat;
- *facilitar la mobilitat geogràfica* (mantenir efectiu el dret de residència; crear una tarjeta sanitària europea; clarificar i simplificar el reconeixement de qualificacions; reformar els sistemes fiscals; definir una política europea d'immigració, etc.)

2.2.1.2 COOPERACIÓ AMB EEUU

S'ha establert la renovació (des del 2001 per cinc anys més) del programa de cooperació entre la Comunitat Europea i Estats Units amb l'objectiu de cooperar en l'ensenyança superior i formació professional entre ambdós.

Els objectius d'aquest programa són:

- *«promoure la comprensió mútua entre els pobles de la Comunitat Europea i els Estats Units d'Amèrica ;*
- *millorar la qualitat del desenvolupament dels recursos humans ;*
- *fomentar un conjunt d'activitats de cooperació innovadores i viables, centrades en l'estudiant i amb un efecte durable ;*
- *millorar la qualitat de la mobilitat transatlàntica dels estudiants ;*
- *fomentar l'intercanvi de competències que fan referència a les innovacions recents en l'ensenyança superior i l'ensenyança i formació professionals;*

- *promoure cooperacions entre els centres d'ensenyança i de formació, les associacions professionals, les autoritats públiques, el sector privat i altres associacions ;*
- *reforçar la dimensió europea i la dimensió americana de la cooperació transatlàntica en l'ensenyança i la formació;*
- *completar els programes bilaterals entre els Estats membres de la Comunitat Europea i els Estats Units d'Amèrica.»*⁷⁹

Per aconseguir aquests objectius s'organitzen diversos programes i projectes :

- projectes de consorcis comuns per la mobilitat d'estudiants, professors, formadors, etc. per desenvolupar programes d'estudis innovadors, divulgar nous mètodes d'ensenyança, etc.
- programa Fulbright/UE, pel qual es financien beques d'estudis i d'investigació en temes comunitaris i de cooperació amb EEUU.

També hi ha activitats complementàries dirigides a intensificar els intercanvis d'experiències en l'àmbit de l'ensenyança superior i de la formació professional (conferències, estudis, etc.).

Entre EEUU i Europa sempre hi ha hagut diferències, i com va dir Jordi Pujol en la conferència "Las relaciones EEUU i Europa" a la Universitat de Georgetown "*EEUU fa una política de poder (són seguidors de Hobbes) i en canvi els europeus volen aconseguir a través del diàleg la pau que preconitzava Kant en un marc polític i social de benestar i molt protegit*"⁸⁰ ; també fa alguns comentaris argumentant que EEUU s'ha convertit en una potència mundial per la seva superioritat econòmica, tecnològica, militar i cultural; en aquests camps hi ha una forta distància amb Europa.

S'ha de reconèixer que, malgrat les diferències sobretot en l'aspecte polític, econòmic, tecnològic i militar, Europa ha estat capaç en molts moments de competir amb EEUU. És cert que en algunes ocasions EEUU ha pressionat a la Unió Europea d'una manera incompatible amb el reforç de la identitat política i econòmica d'Europa (va passar amb l'Euro, i fa poc amb la relació amb la qüestió turca).

---

⁷⁹ <http://europa.e.int>

⁸⁰ Conferència de Jordi Pujol a la Universitat de Georgetown sobre «Les relacions EUU/Europa». <http://www.elpais.es>

Europa necessita fer un esforç per convertir-se també en una potència mundial acceptant les responsabilitats polítiques, financeres i militars que això suposa. Europa té alguns punts forts com són la seva consolidació en la unitat política, és el primer mercat del món amb una economia forta i practica una política de cooperació amb els països menys desenvolupats.

Considerem que els programes comentats s'han seguit desenvolupant, però cal que EEUU i Europa estiguin convençuts que cal de la seva convivència i mirar endavant vers un futur de cooperació i confiança mútua.

2.2.1.3 COOPERACIÓ AMB CANADÀ

Les característiques del programa de cooperació amb Canadà són semblants a la relació de cooperació que s'estableix amb Estats Units d'Amèrica, i també s'ha ampliat des del 2001 per cinc anys més.

Els objectius del programa són:

- *«promoure la comprensió mútua entre els pobles de la Comunitat Europea i Canadà;*
- *millorar la qualitat del desenvolupament dels recursos humans ;*
- *fomentar un conjunt d'activitats de cooperació innovadores i viables, centrades en l'estudiant i amb un efecte perdurable ;*
- *millorar la qualitat de la mobilitat transatlàntica dels estudiants ;*
- *fomentar l'intercanvi de competències que fan referència a les innovacions recents en l'ensenyança superior i la formació (aprenentatge a distància, electrònica);*
- *construir i promoure cooperacions entre els centres d'ensenyança i de formació, les associacions professionals, les autoritats públiques, el sector privat i altres associacions;*
- *reforçar la dimensió europea i la dimensió canadenca de la cooperació transatlàntica; completar els programes bilaterals entre els Estats membres de la Comunitat Europea i Canadà.»*⁸¹

---

⁸¹ <http://europa.eu.int>

En l'acord es respecta l'autonomia del centres i les competències dels Estats membres i de Canadà i es potencien un conjunt de projectes innovadors dirigits a establir nous vincles i estructures mentre que hi ha un reconeixement mutu de tota la diversitat cultural, social i econòmica.

Es poden establir projectes de mobilitat d'estudiants, professors, formadors i persones que treballen en l'àmbit educatiu i de formació ; projectes de programes d'estudis innovadors i projectes de divulgació de nous mètodes d'ensenyança.

El fet d'ampliar la cooperació més enllà dels Estats membres dona un nou enfocament a l'educació per tal de projectar la idea d'obertura i acció dinàmica. Els resultats d'aquestes relacions han estat valorades positivament per tots els participants i els propis governs la qual cosa fa que des de la Unió Europea es programi la continuïtat d'aquesta relació.

2.2.2 INTEGRACIÓ SOCIAL

En aquest punt podem distingir dos apartats: la integració dels treballadors immigrants i les seves famílies i la lluita contra la discriminació.

2.2.2.1 TREBALLADORS IMMIGRANTS I LES SEVES FAMÍLIES

En primer lloc es busca una millora de l'acolliment amb dos objectius generals, per una banda la millora en l'acollida dels fills/es dels immigrants i en segon lloc facilitar l'adaptació al sistema educatiu del país.

Per aconseguir aquests objectius el Consell de Ministres va programar una sèrie d'accions com:

Organitzar un ensenyament d'acollida que inclogui un aprenentatge accelerat de la llengua del país d'acollida.
Facilitar als alumnes un ensenyament de la llengua i cultura del seu país d'origen.
Desenvolupar sistemes d'informació per tal que les famílies immigrades coneguin les possibilitats d'ensenyança i formació del país d'acollida.
Intercanvi d'informació d'experiències educatives realitzades dins d'aquest àmbit.
Impulsar la formació de formadors d'aquest àmbit.
Fomentar les investigacions pedagògiques.

Els Estats membres es comprometen a escolaritzar a tots els fills/es d'immigrants assalariats, i a donar-los un ensenyament de la llengua i cultura del país d'origen. Al mateix temps també adquireixen el compromís de facilitar una formació inicial als professionals d'aquest camp.

Les accions comunitàries van encaminades a una escolarització en l'etapa d'educació infantil, participació dels pares en l'educació, i l'orientació escolar i professional dels joves immigrants.

Cada un dels Països membres està a diferent nivell d'assolir aquest objectius, la pròpia evolució i canvis migratoris a nivell europeu amb famílies procedents de Països de l'Est,

Sudamèrica i Àfrica fan que cada Estat replantegi i desenvolupi dins del seu propi sistema educatiu aquests objectius.

Tot i aquestes diferències, els mètodes emprats pels diferents països i regions tenen uns criteris similars i es poden sintetitzar en els següents :

- i. Ensenyament intensiu de la llengua del país.
- ii. Introducció de la llengua d'origen.
- iii. Integració dels nens/es estrangers a través d'un ambient acollidor.
- iv. Adquisició de les diferents tècniques amb les millors condicions.

És important destacar la necessitat que el professor/a ha d'estar format/da en les característiques específiques de l'origen dels alumnes immigrants i conèixer la seva cultura tot tenint informació del país d'origen.

Hi ha doncs, la necessitat de formar als professionals de l'educació vers la ja existent i creixent diversitat cultural.

2.2.2.2 LLUITA

CONTRA LES DISCRIMINACIONS

En aquest apartat es contemplen diversos fronts : analfabetisme, racisme i xenofòbia.

L'**analfabetisme funcional** es tracta des dels Estats membres i des de la Comissió Europea plantejant una sèrie de tasques a desenvolupar com :

DES DELS ESTATS MEMBRES

- Atendre les dificultats individuals.
- Desenvolupar les capacitats lingüístiques a l'escola primària.
- Desenvolupar les tècniques d'estudi.
- Reconsiderar la formació inicial del professorat.
- Campanyes d'informació a la població adulta.
- Ensenyament a distància.

DES DE LA COMISSIÓ EUROPEA

- Intercanvi d'informació entre experts.
- Introduir a les noves tecnologies dins d'aquest camp.

La lluita contra el **racisme i la xenofòbia** es coordina des de tres institucions: la Comissió Europea, Estats membres i el Consell de Ministres.

- **LA COMISSIÓ EUROPEA** ha d'elaborar un estudi de dret comparat sobre la situació jurídica dels Estats membres respecte a la lluita contra el racisme i la xenofòbia. També s'encarrega de fer sondejos referents a les relacions existents entre les diferents comunitats de la Unió Europea, al mateix temps ha de fomentar la creació d'associacions d'immigrants per facilitar els canals de comunicació.
- **ELS ESTATS MEMBRES** col·laboren en la informació sobre l'eliminació dels perjudicis racials en els mitjans de comunicació. També elaboren cada tres anys un informe sobre la integració dels immigrants en la societat.
- **EL CONSELL DE MINISTRES** recomana fomentar una dimensió europea en l'educació, ampliar els programes d'intercanvi internacional, fomentar l'escolarització dels fills d'immigrants i també es contempla la formació inicial i permanent dels formadors.

Lluitar contra els aspectes negatius vers la relacions humanes és el model cultural europeu que es vol potenciar respectant l'expressió cultural de cada poble, utilitzant com a eines per aconseguir-ho, els intercanvis i la cooperació.

2.2.3 POLÍTICA LINGÜÍSTICA

L'ensenyament de les llengües estrangeres és una preocupació constant per la unió Europea perquè és un element clau per la mobilitat dels ciutadans per tots els Estats membres.

El Consell de l'Educació va reclamar l'any 1976 (Diari Oficial n. C38 de 19/02/76)⁸² accions pràctiques per part dels Estats membres destinades a fer extensiva l'ensenyança i l'aprenentatge de les llengües, així com també garantir que tots els alumnes aprenguin almenys una llengua estrangera, o facilitar els períodes de formació a l'estranger per a professors de llengües estrangeres i auxiliars de conversa. L'any 1983⁸³ el Consell Europeu va admetre que era necessari que la Comunitat promogués, impulsés i facilités l'ensenyança de les llengües estrangeres als Estats membres.

L'any 1984⁸⁴ el Consell per l'Educació va mostrar el seu acord vers la necessitat de permetre que els alumnes aprenguin dues llengües estrangeres abans de finalitzar l'ensenyança obligatòria i mantenir aquestes destreses al llarg de les següents fases de l'ensenyança.

Com a objectius prioritaris de la UE es poden senyalar:

- i. Fer possible que la majoria dels alumnes tinguin un coneixement pràctic de dues llengües estrangeres a més a més de la materna.
- ii. Procurar que el coneixement d'aquestes llengües els capaciti per expressar-se oralment o per escrit.
- iii. Facilitar que els joves puguin trobar el primer lloc de treball amb el coneixement d'alguna llengua estrangera.
- iv. Possibilitar l'aprenentatge de llengües estrangeres a persones adultes amb perspectives professionals.

---

⁸² Resolució del Consell i dels Ministres d'Educació reunits en el sí del Consell del 9 de febrer de 1976 (Diario Oficial n.C38 del 19/02/76). Aquesta tenia un programa d'accions en matèria d'educació, i incloïa nombrosos objectius relacionats amb l'ensenyança i aprenentatge de llengües estrangeres.

⁸³ Consell Europeu d'Stuttgart de 1983: en la part de la declaració solemne de la Unió Europea que tracta de la cooperació cultural, els Caps d'Estat o del govern feien una referència particular a la necessitat de fomentar, d'animar i de facilitar l'ensenyança de llengües en els Estats membres. Butlletí de la CE 6/83, 1.6.1.

⁸⁴ Conclusions de la reunió del Consell i dels Ministres d'Educació en el sí del Consell del 4 de juny de 1984.

La formació inicial del professorat haurà de ser completada amb períodes d'estudi a l'estranger, estades que s'hauran de fer més vegades per la formació contínua.

Les accions comunitàries aniran encaminades a dissenyar programes que facilitin econòmicament les estades en països estrangers, i també cap a coordinacions entre professors, responsables i experts per intercanviar mètodes i pràctiques en l'ensenyament d'idiomes.

Qualsevol programa comunitari per l'ensenyament de les llengües estrangeres ha de contemplar tres nivells d'acció:

- i. Posar en pràctica la política definida per la Comunitat.
- ii. Adoptar mesures cara a les noves directrius polítiques i econòmiques.
- iii. Formació pràctica del professorat i intercanvis escolars.

Si bé les primeres accions de la Comunitat tenien com a finalitat concienciar als Estats membres de la importància del plurilingüisme en una Europa sense fronteres, en anys posteriors, es va començar a considerar les accions per l'aprenentatge de llengües en un context social i cultural encara més ampli.

En els diversos consells, en el propi Tractat de Maastricht i documents com el Llibre blanc *"Ensenyança i aprenentatge – vers una societat cognitiva"* observem l'augment de la importància que des de tots el Països membres es dona a l'aprenentatge de les llengües. Per això l'aprenentatge d'almenys dues llengües és una condició prèvia pels ciutadans de la UE per beneficiar-se d'oportunitats professionals i personals vers un mercat únic. Per aquest motiu a la cimera de Barcelona 2003, els caps d'Estat es van comprometre a implantar en els seus sistemes educatius l'ensenyança obligatòria d'almenys dues llengües estrangeres.

La Unió Europea continua treballant per aconseguir aquests objectius, la celebració de l'Any Europeu de les Llengües 2001 va ser utilitzat per avaluar els resultats dels diversos programes de l'àmbit lingüístic i a partir d'aquí ha preparant un Pla d'acció (estiu 2003) per intentar donar continuïtat al treball de la Comissió en aquest àmbit en els últims deu anys i establir les iniciatives comunitàries pels propers anys.

2.2.4 IGUALTAT D'OPORTUNITATS

Fer possible que tots els ciutadans puguin disposar dels mitjans suficients per accedir a tots els nivells i modalitats d'ensenyament establerts, és l'objectiu general i prioritari de la Unió Europea. Per aconseguir aquest objectiu la Unió Europea recomana un sistema d'informació entre els Estats membres sobre la situació i futur de l'ensenyament infantil i de l'ensenyament secundari obligatori.

La Unió Europea es compromet a posar mitjans per facilitar als joves el pas a la vida adulta i activa a través de la formació laboral inicial i continua.

2.2.4.1 IGUALTAT PELS DOS SEXES

Des de la construcció de la Unió Europea s'ha avançat cada vegada més en la temàtica de la igualtat d'oportunitats per ambdós sexes fins arribar a una política educativa comunitària que contempli constantment que els drets de la dona en matèria educativa siguin respectats. A través de diversos estudis recull una gran informació sobre la realitat social d'homes i dones per dissenyar programes comunitaris vers la igualtat d'oportunitats plantejant una sèrie d'objectius com:

- Assegurar la igualtat d'oportunitats per nois i noies per formar-se en el camp que més puguin desenvolupar les seves aptituds.
- Fer que l'elecció del treball no sigui sexista.
- Motivar als alumnes a triar formacions polivalents.
- Fer que les noies accedeixin a nous estudis i en vies d'expansió com són les noves tecnologies.

Des de la Unió Europea es proposa als Estats membres que desenvolupin programes d'acció vers la igualtat, però es marquen a la vegada unes característiques comunes:

- El programa d'acció que cada Estat ha de posar en pràctica ha de conduir a la igualtat d'oportunitats.
- Sensibilització de tota la comunitat educativa de la necessitat de fer realitat la igualtat d'oportunitats.
- L'orientació escolar com a Servei a tots els/les alumnes.
- Obertura de l'escola al món del treball.
- Formació inicial del professorat en aquesta ideologia.

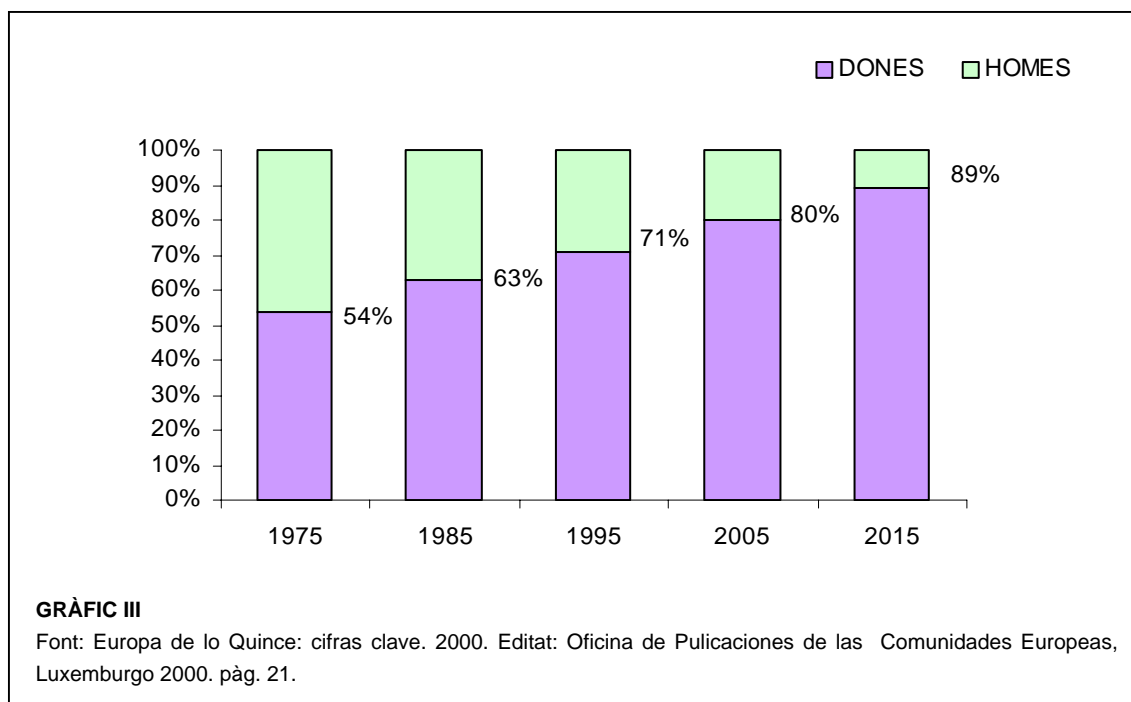
La responsabilitat d'una política que estableixi la igualtat entre homes i dones és la única que s'atribueix únicament a la Unió Europea. Alguns resultats estadístics demostren com alguns països comparteixen aquest punt de vista:

“Més de set ciutadans europeus de cada deu comparteixen aquest punt de vista en cinc Estats membres (Itàlia, 76%; Països Baixos, 78,2%; França 71,6%; Irlanda, 70,5%; i Grècia, 72%) però de sis ciutadans de cada deu en uns altres quatre Estats membres (la antiga Alemanya Occidental, 86%; Luxemburg, 66,3%; Bèlgica, 64,7% i Espanya, 65%) mentre que Finlàndia (56,6%), Portugal (55,6%), Àustria (55,2%), Dinamarca (54,4%) i Suècia (51,5%) són els països que concedeixen menys preeminència a l'actuació europea.”⁸⁵

En el gràfic següent podem observar com s'han reduït les diferències entre ambdós sexes.

“Els percentatges representen la part de treball de les dones comparada amb la dels homes en els quinze països de la UE. Les projeccions estan basades en el desenvolupament en el treball de dones i homes durant el període 1985-1995.”⁸⁶

REDUCCIÓ DE LES DIFERÈNCIES ENTRE AMBDÓS SEXES

⁸⁵ *La opinión de los europeos sobre el empleo, el crecimiento, la competitividad y la solidaridad.* Programa de información para el ciudadano europeo -1996- Pàg. 2

⁸⁶ Edit. Comisión Europea. Dirección General de Educación y Cultura. *La política social y de empleo en Europa: una política para el ciudadano.* Luxemburgo: Oficina de Publicaciones Oficiales de las Comunidades Europeas, 2000. Pàg. 24.

2.2.4.2 INTEGRACIÓ ESCOLAR DELS DISMINUÏTS

Les **actituds socials vers les persones amb discapacitat** han evolucionat al llarg del temps, en funció del tipus de societat, passant des de l'absolut rebuig fins a l'exigència actual de la seva integració en la societat.

Durant la dècada dels anys seixanta es va produir en determinats països europeus (Dinamarca, Suècia, Noruega, Itàlia), un ampli moviment de rebuig de les escoles d'educació especial, segregades degut a la confluència d'una sèrie de factors: un millor coneixement de la realitat, un augment dels mitjans econòmics i de les possibilitats tècniques; un canvi d'actituds per part de la societat vers postures més humanitàries. A més a més d'aquest fet, les famílies de persones amb disminució, en molts països, han creat associacions, organitzacions etc. per exigir garanties i respecte als drets civils i humans d'aquestes persones.

Des de fa anys, la Comunitat Europea ha desenvolupat diversos programes orientats a facilitar la integració i la vida autònoma dels disminuïts.

Es poden establir tres etapes d'aquest procés d'actuació (Dueñas Buey, 1991)⁸⁷:

- i. La primera fase d'estructuració i plantejament s'exten des de l'inici dels anys setanta, quan s'inicien les primeres actuacions vinculades al problema de la discapacitat, fins l'any 1983 data en que es llença el primer programa d'acció dels minusvàlids.
- ii. Amb l'aprovació d'aquest programa el gener de 1983, s'inicia la segona etapa, que pot considerar-se de creixement en la política europea a favor de la integració de la persona amb minusvalia. Pel que fa al tema de l'educació, es produeix en aquesta etapa l'aprovació, el 14 de maig de 1987, del primer Programa Comunitari relatiu a la integració dels infants disminuïts a les escoles ordinàries.
- ii. El 18 d'abril de 1988 el Consell va aprovar el segon Programa Comunitari d'acció a favor dels minusvalits conegut com a programa HELIOS que s'extenia de l'1 de gener de 1988 al 31 de desembre de 1991. Amb aquest programa s'inicia la tercera etapa de consolidació en la política europea vers la integració. El programa HELIOS va sorgir com a un marc en el que s'interconnectaren les experiències de diferents ALM (Activitats Locals Models) agrupades en tres xarxes: Integració escolar, Integració econòmica i Integració social.

⁸⁷ DUEÑAS BUEY, M.L. (1991). *“La integración escolar: Aproximación a su teoría y a su práctica”*. Madrid: Cuadernos de la UNED.

Des de la Unió Europea s'han continuat defensant els drets de totes les persones i dissenyant diversos programes d'acció, declarant l'any 2003 « Any Europeu de les persones amb discapacitat ». Queda encara un llarg camí fins aconseguir que les persones amb discapacitat puguin acabar perfectament integrades a la societat, incloent el poder treballar tal i com s'expressa en el següent text (J.R. Alberte, 2000):

“Entendemos que con demasiada frecuencia las personas discapacitadas se encuentran excluidas del mercado de trabajo. En muchos casos, más que a una limitación intrínseca de la discapacidad de cada persona, la exclusión del mercado de trabajo se debe a barreras improcedentes y a las ideas preconcebidas y a los perjuicios que cunden entre empresarios y empleados no discapacitados.

*El acceso de la persona con n.e. a un puesto de trabajo se hace difícil por las cada día más elevadas exigencias de la sociedad industrial en relación con el ejercicio profesional y por su inadaptación al medio laboral”.*⁸⁸

2.2.5 FORMACIÓ PROFESSIONAL

La incorporació de les noves tecnologies en una economia competitiva basada en el coneixement ha convertit els sistemes d'educació i de formació en un factor fonamental en el desenvolupament econòmic de la societat. En aquesta línia, la potenciació de la formació professional —entesa en sentit ampli— integra tots els processos d'adquisició i utilització d'informacions i coneixements.

Des de l'any 1993 ja s'havien establert els principis generals per l'elaboració d'una política comuna en matèria de formació. Als anys setanta es va elaborar un programa comunitari d'activitats en matèria de Formació Professional per potenciar a la vegada una política del treball. A la dècada dels vuitanta, després d'un període de crisis i atur, es reinicien activitats per promoure la política comuna de Formació Professional que s'ha de basar en la millora de la formació i adaptació a les estructures del moment i les noves necessitats econòmiques i socials.

---

⁸⁸ EMILIO LÓPEZ-BARAJAS ZAYAS (Coord.). (2000). *La Educación y la construcción de la Unión Europea*. Capítol de José Ramón Alberte Castiñeiras *Un reto pendiente en el marco de la Unión Europea: La educación para la plena integración laboral de los sujetos afectados de necesidades educativas especiales*: Edit. UNED. Pàg. 218

Durant la dècada dels noranta es plantegen objectius com:

- Augmentar la inversió en formació per proporcionar als joves una qualificació professional.
- Millorar la qualitat de la formació per afrontar l'explosió previsible de les necessitats.
  - Assegurar la transparència, no només eliminant les discriminacions per raons de nacionalitat, sinó també afavorint la transparència del mercat de treball i de formació i el

Malgrat que hi hagi clares diferències entre alguns països de la UE cal esmentar que la majoria dels Estats membres ha complert el compromís adquirit en la resolució de l'11 de juliol de 1983 d'oferir certa formació de preparació professional als joves. La majoria dels Estats membres doncs, inclouen explícitament en les seves polítiques objectius relacionats amb la preparació professional dels joves acceptant l'evidència de que per poder competir amb èxit en els mercats mundials, la Comunitat necessita una mà d'obra molt qualificada i flexible.

Els governs europeus consideren que és responsabilitat pròpia el garantir una formació professional de gran qualitat pels joves que entren al mercat de treball que els permet obtenir un títol reconegut.

Per a aconseguir aquests objectius es van desenvolupar programes com:

- **IRIS:** per sensibilitzar a les dones proporcionant-los-hi informació sobre els tipus de formació disponibles i promoure la seva formació contribuint al desenvolupament d'estratègies i mètodes.
- **EUROTECNET:** per valorar les possibilitats que ofereixen les noves tecnologies als sistemes de formació professional.
- **FORCE:** per recolzar les polítiques i activitats desenvolupades per i en els Estats membres en el sector de la formació professional continua.

En el seu conjunt, la Formació Professional es troba especialment impulsada en els darrers anys, tenint en compte els canvis socials que es succeeixen.

La formació professional en la Unió Europea es fonamenta en dos principis:

- Que tota persona pugui rebre una formació professional.
  - Definició d'uns objectius bàsics de la formació professional, tal com el dret a una formació professional adequada, garantia d'uns recursos, qualificació per poder exercir un treball en la vida.

En aquest àmbit cal destacar la important rellevància de l'orientació professional. Des de la Unió Europea es recomana als Estats membres el desenvolupament d'activitats d'orientació, l'estructura dels serveis d'orientació i que l'orientació sigui una acció continuada.

La formació professional ha estat tractada per la Unió Europea com una unitat de transició dels joves de la vida escolar a la vida adulta i activa. El Consell de Ministres d'Educació va elaborar una sèrie de mesures per millorar la formació professional. Aquestes mesures afecten als Estats membres i a la Comunitat en sí.

ESTATS MEMBRES

- Establir programes perquè preparin als joves per la vida adulta i activa.
- Desenvolupar un sistema d'orientació escolar i professional
- Accés a l'educació i a la formació als que han deixat l'escola sense resultats satisfactoris.
- Proporcionar recursos per una educació complementària pels joves que no tenen una formació professional.
- Formació del professorat.
- Millorar els sistemes d'informació sobre l'educació i els llocs de treball.
- Coordinar les accions d'educació i formació professional amb els serveis d'informació i d'oferta de llocs de treball.

LA COMUNITAT

- Establir programes per avaluar i desenvolupar les polítiques nacionals.
- Elaborar informes sobre experiències realitzades en aquest camp.
- Organitzar jornades d'estiu.
- Elaboració de línies directrius cap a estudis comparatius entre Estats membres.
- Aplicació de mitjans d'informació sobre les tendències actuals en el camp de l'orientació i la formació professional.

Cal destacar dins de les accions de la política comunitària l'elaboració i l'aplicació del programa PETRA i actualment el programa Leonardo da Vinci del que ja està ampliada la seva continuïtat fins al 2006. Aquest programa pretén aprofitar les experiències anteriors i compren : formació inicial, continuada; la integració en el treball; la cooperació amb els Programes socials; les iniciatives privades; etc.

Les propostes en el terreny de la Formació Professional comprenen també una sèrie d'aspectes que atenen pràcticament a tota la globalitat de les actuacions en aquests camp:

- Es defensa un major connexió entre treball i formació.
- Major connexió entre els diferents agents: empreses, centres de formació i ens socials.
- Més comunicació entre formació i ensenyança superior.
- Major connexió entre els Estats membres i la Comunitat.
- Major relació entre la formació inicial, continuada, i permanent.
- Readaptació al mercat de treball i aconseguir la millora de la igualtat d'oportunitats d'homes i dones.
- Major cooperació entre els centres d'educació i formació i els mitjans econòmics, en especial les petites i mitjanes empreses.
- La valoració del capital humà.

En l'àmbit de la Comunitat Europea hi ha consciència de la importància de la Formació Professional, i de com aquesta constitueix una variable necessària pel desenvolupament de les nostres societats tot reconeixent les diferències que en els diversos Estats membres es donen, per aquest motiu l'UE es planteja desenvolupar una política de formació professional que recolzi completament les accions dels Estats amb la finalitat de contribuir a desenvolupar la cohesió econòmica i social en l'interior de la Comunitat.

2.2.6 POLÍTICA UNIVERSITÀRIA

Hi ha hagut en els darrers anys canvis força significatius pel que fa a la política universitària, des dels primers objectius vers la mobilitat d'estudiants i professors fins a buscar la convergència europea en la titulació dels estudis superiors.

La política universitària s'inicia amb el programa d'acció de 1976 en el si del Consell d'Europa per a aconseguir millors possibilitats de formació cultural i professional dels immigrants d'altres Estats membres i dels països que no són membres i també dels seus fills.

En un principi hi ha quatre línies programàtiques:

Intensificar els contactes entre els centres universitaris fent sessions d'estudi i programes comuns.

Promoure accions per estimular la lliure circulació i mobilitat de professors, alumnes i investigadors per mitjà de debats per arribar a acords, informes per estudiar la situació i finalment treure conclusions encaminades a possibles propostes per eliminar obstacles.

Estudi sobre la situació dels professors i investigadors respecte als seus anys de servei en altres Estats membres.

Reconeixement acadèmic del títol d'ensenyament superior.

Al cap de quatre anys (1980), l'Informe General del Comitè d'Educació va presentar un balanç de les accions programades. L'informe tracta de manera especial l'admissió d'estudiants en altres Estats membres en els següents aspectes :

- Principis i objectius
- Limitació numèrica
- Finançament
- Exigències lingüístiques
- Procediments administratius
- Informació i confrontació de polítiques

Els principis en que la UE es basa per l'admissió d'alumnes són els següents:

- Promoció de la mobilitat intercomunitària d'estudiants
- Eliminació d'obstacles
- Reconeixement de la independència de cada Estat i de les seves responsabilitats mútues
- Evitar situacions de desequilibri pel que fa a avantatges entre els estudiants del mateix país i els d'altres països.

El reconeixement de títols universitaris va ser aprovat per la Comissió Europea i presentat al Consell Europeu al 1985, fonamentat en els principis de comparabilitat de les formacions i de la confiança recíproca entre els Estats membres. El reconeixement ha de ser evolutiu i revisat per comprovar el grau de validesa i suficiència.

Eren condicions fonamentals del títol:

- Ser expedit per l'autoritat competent de l'Estat membre on es realitzen els estudis.
- Haver cursat amb èxit un cicle d'estudis post-secundaris d'una duració mínima de tres anys.
- Acreditació de que el titular té el perfil professional que es requereix.

Els programes que es van desenvolupar en aquest àmbit eren ERASMUS i COMETT. Actualment el programa ERASMUS encara continua funcionant englobat en el SÓCRATES i també s'està desenvolupant el programa TEMPUS que és de cooperació universitària amb els països de l'antiga Unió Soviètica, del sud-est europeu i des de la seva ampliació al 2002, de la regió mediterrània, l'Acció Jean Monnet i la Integració per Medis Universitaris.

Les accions que la UE té per recolzar els àmbits d'investigació i educació són:

El Programa Marc d'Investigació i Desenvolupament Tecnològic i, concretament, de les accions de recolzament a la formació i a la mobilitat dels investigadors (accions Marie Curie).

El programa Leonardo dona suport a projectes de mobilitat entre universitats i empreses.

Les Universitats també han participat en la iniciativa *eEurope* i el seu pla d'acció pel 2005, que potencia el desenvolupament en totes les universitats de l'accés a la línia ("campus virtual") dels estudiants i investigadors (Pla d'acció *eEurope* – Concebre l'educació del futur, Comunicació de la Comissió, COM (2001) 172 final, de 28 de març de 2001).

Hi ha la proposta del programa "Erasmus World", que permetrà a la Unió Europea recolzar la creació de "*màsters europeus*" amb l'objectiu d'atraure a Europa a alguns dels millors estudiants del món perquè realitzin els seus estudis en almenys dos països de la UE.

(veure punt 2.3 PROGRAMES)

Les universitats europees volent donar una dimensió europea a l'ensenyament universitari, van elaborar uns principis perquè servissin de referència comuna a totes les universitats de la Unió Europea:

- *La universitat és una institució autònoma que produeix i transmet cultura de forma crítica a través de l'ensenyament i de la investigació.*
- *L'activitat didàctica de les universitat ha d'anar coordinada amb la investigació a fi i efecte de que l'ensenyament segueixi l'evolució de les necessitats i exigències de la societat i de la ciència.*
- *La vida universitària no ha de tenir fronteres geogràfiques i polítiques, ha de promoure el coneixement recíproc i d'interacció amb altres cultures.*⁸⁹

Aquest principis estan expressats a **La Carta Magna de les Universitats Europees** de 1988, i per aconseguir-los s'establien alguns mitjans com:

- Necessitat de recursos per fer possible la llibertat universitària per tots els membres de la comunitat universitària.
- La selecció del professorat i la reglamentació dels estatuts han de contemplar la indisociabilitat entre investigació i activitat didàctica.
- La universitat ha de garantir els mitjans necessaris als estudiants per adquirir els objectius de la seva formació.
- El progrés està condicionat pels intercanvis recíprocs d'informació i documentació entre les universitats europees.

Tots aquests aspectes s'han anat definint amb la creació d'un Espai Europeu d'Educació Superior per tal d'establir una Europa del Coneixement i afavorir el creixement i la cohesió social mitjançant l'educació i la formació dels ciutadans amb un sistema educatiu de qualitat. Això genera un replantejament dels aprenentatges, de l'estructura de les titulacions segons els perfils professionals així com també una revisió dels objectius, les competències i els coneixements amb una adaptació de metodologies.

---

⁸⁹ <http://europa.eu.int>

Un dels darrers document que podem presentar com a més rellevant és la **Declaració de Bolònia** el juny de 1999, signada pels ministres europeus d'ensenyament. Aquest document té la base en la declaració de La Sorbonne del 25 de maig de 1998, que va expressar la necessitat de la universitat per desenvolupar la dimensió cultural europea i va destacar la necessitat de construir un espai europeu d'ensenyament superior com a instrument per potenciar la mobilitat dels ciutadans. Bàsicament la Declaració de Bolònia planteja dues grans qüestions: la compatibilitat i la transparència dels sistemes de reconeixement de les qualificacions i els obstacles a la mobilitat dels estudiants i dels investigadors a Europa.

El procés de Bolònia té previst crear, fins al 2010, un espai europeu de l'ensenyança superior coherent, compatible i competitiu.

Els objectius que es plantegen són:

- *La adopción de un sistema de títulos de sencilla legibilidad y comparabilidad, a través de la introducción del Diploma Suplement, con tal de favorecer la l'employability (ocupabilidad) de los ciudadanos europeos y la competitividad internacional del sistema europeo de enseñanza superior.*
- *La adopción de un sistema basado esencialmente en dos ciclos principales, respectivamente de primer y segundo nivel. El acceso al segundo ciclo precisa de la conclusión satisfactoria de los estudios de primer ciclo, que duran un mínimo de tres años. El título otorgado al final del primer ciclo será utilizable como calificación en el mercado laboral europeo. El segundo ciclo debe conducir a un título de master o doctorado como en muchos países europeos.*
- *El establecimiento de un sistema de créditos —como el modelo ECTS (créditos europeos)— como medio de promover la movilidad de estudiantes. Los créditos también pueden adquirirse en otros contextos, como la formación permanente, siempre que estén reconocidos por las universidades receptoras en cuestión.*
- *La promoción de la movilidad mediante la eliminación de los obstáculos para el pleno ejercicio de la libre circulación con especial atención a los siguientes aspectos:*
  - *Para los estudiantes: el acceso a oportunidades de estudio y formación, y a servicios relacionados.*
  - *Para profesores, investigadores y personal técnico-administrativo: el reconocimiento y valorización de períodos de investigación en contextos europeos relacionados con la docencia y la formación, sin perjuicio para los derechos adquiridos.*

- *La promoción de una colaboración europea en la garantía de calidad con vistas al diseño de criterios y metodologías comparables.*
- *La promoción de las dimensiones europeas necesarias en la enseñanza superior, sobre todo en lo que respecta al desarrollo curricular, colaboración interinstitucional, planes de movilidad y programas integrados de estudio, formación e investigación.*⁹⁰

A nivell de l'Estat Espanyol el març de 2001 a la **Convenció d'Institucions Europees d'Ensenyament Superior celebrada a la Universitat de Salamanca** es va continuar perfilant l'espai europeu de l'ensenyança superior amb la participació de més de tres-centes institucions per aportar les seves reflexions per la convenció de Praga; en el document es destaquen diversos principis i com a temes principals: una reflexió sobre la qualitat, adequar els currículums a les necessitats del marcat laboral, incentivar la mobilitat i aconseguir la compatibilitat de les qualificacions a nivell de pregrau i postgrau.

“Afirman su capacidad y voluntad de iniciar y respaldar el progreso de una acción común destinada a:

- *volver a definir una enseñanza superior e investigación para toda Europa;*
- *remodelar y actualizar todos los currículum de la enseñanza superior;*
- *ampliar y desarrollar la labor investigadora de la enseñanza superior;*
- *aprobar mecanismos de aceptación, mutua para la evaluación, garantía y certificación de calidad;*
- *reforzar la dimensión europea partiendo de los denominados comunes y asegurar la compatibilidad entre instituciones, currículum y grados;*
- *promover la movilidad de estudiantes y profesores y la empleabilidad de los diplomados en Europa;*
- *apoyar los esfuerzos de modernización de la Universidades en los países donde el desafío de un Espacio Europeo de la Enseñanza Superior es más difícil de lograr;*
- *lograr un sistema legible, atractivo y competitivo a nivel nacional, europeo e internacional; y*
- *seguir defendiendo la enseñanza superior como un servicio público esencial.*⁹¹

⁹⁰ Document extret de la pàgina web de la URV (www.urv.es), de l'apartat "Espai Europeu".

⁹¹ Document extret de la pàgina web de la URV (www.urv.es), de l'apartat "Espai Europeu".

Posteriorment a la reunió a **Praga** el maig de 2001 es va continuar treballant sobre tots aquests aspectes i al setembre de 2003 a **Berlín** hi ha una altre conferència de Ministres d'Educació per determinar les prioritats on es concreten alguns punts com:

- implementar els dos cicles en el sistema pel 2005,
- es destaca la importància e la mobilitat,
- el sistema de Transferència de crèdits ajudarà a la mobilitat,
- promoure la dimensió europea

Es programa una propera reunió pel maig del 2005.

Moltes d'aquestes característiques ja han estat incloses en la darrera llei universitària la **LOU** (Llei Orgànica d' Universitats) en el Títol XIII. Espai Europeu d'ensenyança superior que explicita en els següents articles:

“Art. 87. De la integració en l’espai europeu d’ensenyança superior”

“En el ámbito de sus respectivas competencias el Gobierno, las Comunidades Autónomas y las Universidades, adoptarán las medidas necesarias para la plena integración del sistema español en el espacio europeo de enseñanza superior.”

“Art. 88. De les ensenyances i títols.”

“estructura en cicles ; unitat de mesura – crèdit europeu ; suplement europeu al títol i mobilitat d'estudiants (beques).”

“Art. 89. Del professorat.”

« mobilitat de professors »

Per poder desenvolupar aquesta llei en relació a la Unió Europea cal doncs un sistema de crèdits europeus, adaptar els ensenyaments i les titulacions oficials en dos nivells: primer nivell —el Grau, i el segon nivell— el Postgrau. Dos aspectes més a desenvolupar són el suplement europeu al títol, l'acreditació acadèmica i la qualitat. Per aquest motiu el **Projecte Tuning** que es va desenvolupar dins d'un context de constant reflexió sobre els estudis superiors i sota les premisses que imposa el ritme ràpid i canviant de la nostra societat. Està particularment marcat pel Procés de Bolònia-Praga-Berlín, on s'han generat diversos debats sobre el caràcter de les estructures educatives. El Tuning havia de servir com a plataforma perquè aquests debats poguessin realitzar-se a escala europea. El Projecte es va presentar a la Comissió cap a finals

del 2000 com a experiència pilot d'una durada de dos anys. Coordinada per la Universitat de Deusto a Bilbao i la Universitat de Groningen, als Països Baixos, es va inaugurar el maig de 2001.

Els objectius del projecte Tuning eren :

- *Harmonitzar les estructures de l'educació a Europa i, per tant, ajudar al desenvolupament de l'àrea europea dels estudis superiors.*
- *Obrir un debat sobre el caràcter i la importància de les competències específiques i generals de cada matèria, incloent-hi acadèmics, graduats i col·lectius professionals i implicats.*
- *Identificar i intercanviar informació sobre punts de referència comuns de cada matèria, continguts curriculars, resultats de l'aprenentatge i, mètodes d'ensenyament, d'aprenentatge i d'avaluació.*
- *Millorar la cooperació i col·laboració europea en el desenvolupament de la qualitat, efectivitat i transparència dels estudis superiors europeus, mitjançant l'examen de crèdits ECTS i altres recursos que ajudin al progrés.*⁹²

L'objectiu principal del Tuning era la creació d'una àrea d'estudis superiors europea i representa la motivació i el treball de 128 acadèmics de 105 departaments universitaris d'arreu d'Europa, a més de les 7.125 persones (5.183 graduats, 944 empleats i 998 acadèmics) que varen participar en les respostes als qüestionaris per analitzar la realitat dels estudis superiors i la convergència europea, les competències, generar debat institucional, etc.

Analitzant tot el procés evolutiu de la política universitària, destaca la internacionalització de l'educació superior, de la universitat, entesa com el procés d'integrar la dimensió internacional i intercultural a l'ensenyament, la recerca i els serveis i és una de les maneres en que el país respon a l'impacte de la globalització. Després de la declaració de Bolònia no es pot concebre una universitat europea fora de l'espai comú europeu, sense tenir al cap la seva harmonització amb les estructures universitàries europees. Tots els països integrants de la Unió Europea estan adaptant els seus sistemes educatius per aconseguir-ho.

És indubtable que la internacionalització de l'educació superior pot representar un comprimís cap a la solidaritat internacional, la seguretat humana i una ajuda per edificar un clima de pau global.

---

⁹² *Harmonització d'estructures educatives a Europa.* Conferència de clausura. Brussel·les, 31 de maig 2002. Traducció-Resum: Frederic J, Company. Conseller de la DG d'Educació i cultura de la Comissió Europea.

2.2.7 FORMACIÓ DEL PROFESSORAT

La formació del professorat és el mitjà més important per fer evolucionar les seves pràctiques pedagògiques per la qual cosa hauria d'ocupar un lloc prioritari en qualsevol acció encaminada a afavorir la innovació pedagògica i a fomentar la dimensió europea de l'ensenyança. Els professors i els seus formadors realitzen un paper important a l'hora d'establir i posar en marxa noves pràctiques pedagògiques i són, en efecte, els sectors privilegiats de la integració d'una dimensió europea en els continguts i en les pràctiques educatives.

Però la introducció d'aquesta dimensió requereix que els professors s'informin i es formin en els diferents aspectes de la realitat de la construcció europea; que aprenguin a compartir les riqueses de les cultures europees; que fomentin el patrimoni cultural, les associacions i les xarxes existents com a punts de reforç per elaborar una didàctica de la dimensió europea i que superin els obstacles culturals i lingüístics i evolucionin cap a pràctiques multilingües i multiculturalmentals.

Per aconseguir aquests bons professionals de l'educació la Comissió Europea va crear xarxes per tal de permetre intercanvis, cooperació i relacions entre formadors i estudiants, futurs professors de primària i secundària on hi col·laboren Institucions de formació i Universitats.

Aquesta cooperació multilateral, va contribuir a desenvolupar els aspectes pedagògics i pràctics dels professors en la seva tasca professional i va anar acompanyada de la mobilitat dels estudiants que van participar en cursos de formació d'un mes de durada, dels quals se'ls va atorgar certificats de validesa reconeguda entre les institucions participants.

Els productes de les diferents subxarxes (cada subxarxa treballava àrees referides a diferents nivells educatius i a diferents temes específics o transversals; setze subxarxes en total) inclouen vídeos, estudis de cas, fulls informatius, llibres, articles i memòries.

Catalunya ha tingut el privilegi de ser la coordinadora de la Xarxa número 6 "la dimensió europea a l'educació secundària". La Institució coordinadora va ser el Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya, amb la col·laboració de l'Oficina Educativa Europea del Departament d'Ensenyament i la Universitat de Barcelona. D'aquesta Xarxa en formaven part setze Institucions de Formació de Professors de diferents països europeus. En una primera fase es va realitzar un mòdul de formació que considerava la introducció d'Europa a les Ciències Socials, a les Matemàtiques, a la Filosofia, a les Llengües i a la Literatura.

Després d'aquesta primera fase, en una segona, la xarxa va realitzar un altre mòdul de formació sobre la dimensió europea a l'educació secundària al voltant del tema *Les Regions a Europa i l'Europa a les Regions*. Finalment, i amb l'ajut del programa LINGUA, es va produir un

CD Rom amb els textos dels professors-tutors acompanyats d'activitats interactives dirigides també a la formació.

Un dels objectius destacats ha estat i és la lliure circulació de professionals. Les disposicions del Tractat de Roma, tot establint la lliure circulació de treballadors, aspectes ja comentats en la primera part de la Tesi, no poden cobrir tots els supòsits de restriccions de lliure circulació, tal com es podria pensar a priori.

Sovint els treballadors, i sobretot, els professionals comunitaris s'han trobat amb obstacles de caire discriminatori (per raó de nacionalitat) contra els quals la Comunitat ha hagut d'intervenir freqüentment.

Un primer obstacle va ser el descobriment de la necessitat d'harmonitzar les correspondències de les qualificacions de formació professional entre els Estats membres de la UE. I en segon lloc, es van haver d'eliminar els obstacles que resultaven de les reglamentacions estatals que regulaven l'accés a determinades activitats i el seu exercici, atès que aquestes establien garanties d'honorabilitat i de coneixements pràctics i teòrics que són objecte de títols o certificats que variaven d'un Estat a l'altre.

Es poden diferenciar diverses fases pel que fa al reconeixement mutu de diplomes: la primera de l'any 1975 al 1985, la segona a partir de l'any 1985 fins pràcticament l'any 2000 i la tercera a partir del 2000 fins a l'actualitat. Els treballs realitzats abans de 1975, sobre aquest tema, són quasi inexistents.

En la primera fase (1975 a 1985), coneguda com "l'aproximació vertical", les tècniques de liberalització que es varen fer servir foren referents només una determinada professió, o un conjunt de professions en un àmbit determinat. Es van liberalitzar, concretament, set professions del sector mèdic o paramèdic.

Encara que la primera fase va donar uns resultats, va ser un sistema massa lent per arribar a una harmonització total.

Degut als problemes apareguts en "l'aproximació vertical", en la segona fase (de 1985 a 2000), "l'aproximació horitzontal", la Comissió de les Comunitats Europees va decidir canviar la seva tècnica i va proposar, l'any 1985, una directriu que establia un sistema general de reconeixement mutu de diplomes d'ensenyament superior i que exigia una formació mínima de tres anys de duració (no de 5 anys, com la fase anterior). Aquesta directriu (núm.89/48/CEE) fou definitivament adoptada pel Consell el 21 de desembre de 1988 entrant en vigor el 4 de gener de 1991.

La lliure circulació de professionals entre Catalunya i les Comunitats Europees és operativa des de l'adhesió d'Espanya, però limitades a aquelles especialitats en les quals existia prèviament un sistema de reconeixement mutu de diplomes.

Catalunya, amb una economia moderna, té un col·lectiu de professionals molt gran amb una importància cabdal. El seu alt nivell qualitatiu i de competència és satisfactori i plenament homologable amb els altres Estats membres. Cal doncs, veure la llibertat de circulació de professionals com un element dinamitzador del sector.

De totes maneres no s'han de subestimar els riscos d'obertura de les professions en l'estat actual i dels propers 5 anys. A més, s'hauria d'anar més en compte en el moment en que els programes comunitaris destinats al desenvolupament de la mobilitat dels estudiants i a l'acostament de les universitats a les empreses, o a desenvolupar aprenentatge de les llengües estrangeres, hagin aconseguit el seu ple rendiment.

La tercera fase, a partir del 2000 i des del nostre país a partir de l'entrada en vigor de la LOU (2001), i la Llei Catalana d'Universitats. És a partir d'aquest moment que es van concretant a nivell europeu alguns documents sobre el suplement europeu de la titulació i els crèdits europeus. El termini establert per aconseguir l'equilibri a nivell europeu en l'ensenyament superior s'ha plantejat pel 2010, d'aquesta manera s'actuarà sobre les discriminacions que encara hi ha, essencialment derivades dels requisits de formació i titulació exigits pels Estats membres. És a dir, cal estendre el reconeixement mutu de diplomes a totes les especialitats universitàries.

2.2.8 ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL

———— I TEMPS LLIURE A LA UNIÓ EUROPEA ————

En el Projecte d'Animació del Consell d'Europa (1970/76), el tema del lleure es troba lligat al concepte de democratització de la cultura. Quan es planteja la conquesta del lleure com un requisit per arribar a la cultura. Aquesta circumstància s'accentua amb la proliferació dels estudis sobre el lleure a partir dels anys 50.

La Unió Europea va assenyalar els següents objectius generals en aquest àmbit:

- Organitzar intercanvis formatius amb un contingut educatiu, social i cultural.
- Potenciar l'associacionisme.

Com a objectius específics s'han marcat els següents:

- Definir tipus de continguts de les activitats d'animació i d'educació en el lleure.
- Vivenciar i detectar dificultats i possibilitats.
- Establir relacions amb entitats afins.
- Planificació de les activitats internacionals: participants, continguts, coordinació i finançament.

Tots aquests objectius es desenvolupen, mitjançant diversos programes europeus per la joventut (veure 2.3 PROGRAMES).

Les activitats que es poden desenvolupar a través dels programes europeus per joves són: activitats del temps de lleure en un país diferent al d'origen; intercanvis d'infants i joves; viatge d'estudis per monitors o animadors; activitats de cooperació internacional i formació de monitors, directors o animadors. La funció que es realitza és una funció pedagògica d'educació des de la diversitat dirigida a infants i a joves, per una promoció sociocultural i personal de col·lectius marginals o en desavantatge. D'aquesta manera s'estableix una relació multicultural que permet als destinataris treballar valors com: la tolerància, solidaritat, relació amb el medi, relacions interpersonals, els valors de la persona, etc. En resum, universalisme versus etnocentrisme per arribar a uns valors universals com podrien ser els Drets Humans.

Sense el desenvolupament institucional de les entitat organitzadores comunitàries i la formació permanent dels formadors aquestes funcions no es podrien desenvolupar.